

ASPECTE PRIVIND ACTIVITĂȚILE MILITARE ALE BRIGĂZII/DIVIZIEI 9 CAVALERIE ÎN CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL, CAMPANIA DIN EST (1941-1944)

(prezentare rezumativă)

Valeriu Giuran

1. Investigațiile din Domeniul Istoriografiei militare orientate în vederea prezentării sistematice și cu exigența necesară a principalelor activități militare care au fost efectuate de marile unități din armata noastră în cel de al doilea război mondial, cu precădere campania din est (1941-1944) prezintă interes și contribuie la eliminarea unor pete albe care mai persistă la redarea cu detalii a eforturilor depuse de militarii noștri în variate situații de luptă precum și condiții. Redarea unor momente principale din drumul de luptă străbătut de marile noastre unități, separat în specificul unor arme care au fost pronunțat solicitate (ex. cavaleria, infanterie etc.), ne oferă prilejul de a cunoaște detalii din care se pot desprinde aspecte semnificative.

2. Cel de-al doilea război mondial, prin amploarea și evoluția situațiilor de luptă care au intervenit succesiv, atât la nivel operativ strategic cât și în special operativ-tactic, a determinat apariția unor situații extrem de dificile soldate cu importante pierderi umane și materiale, care s-au accentuat în decursul anilor de confruntări.¹

3. Examinarea minuțioasă a drumului de luptă străbătut de Marile Unități (M. U.) ale armatei noastre, cercetate distinct, permite evidențierea unor particularități de ordin militar în funcție de specificul armei, de dotare precum și de ansamblul de factori care au prezentat influență asupra desfășurării operațiunilor militare din zonele în care s-a acționat.

4. Cavaleria a fost în pronunțată măsură utilizată în cele mai variate acțiuni de luptă, fapt care a generat pierderi importante. Aceasta impune o tratare metodică și o readucere în actualitate a unui ansamblu de date menit a reliefa eforturile și sacrificiile înregistrate în decursul campaniei pentru a se atașa ca o componentă a istoriografiei noastre militare.²

5. Brigada 9 Cavalerie (respectiv devenită divizia 9 cavalerie) care a avut la începutul anului 1941 Comandamentul din garnizoana Lugoj, a străbătut cu multe dificultăți Campania din Est a fost comandată în perioada 23 ianuarie 1941-15 martie 1942 de generalul Traian Cocărescu.³ A avut în subordine „regimentele 3 roșiori, 5 roșiori, 13 călărași, 6 artilerie călăreață”⁴.

A dispus de următoarele efective și armament: 189 ofițeri, 131 subofițeri, 5002 trupa, 3901 carabine, 113 puști mitraliere, 16 mitraliere, 123 aruncătoare de mine, 16 tunuri, 4942 cai, 364 căruțe și 45 de autovehicule⁵.

Prin Decretul nr. 1798 din 21 iunie 1941, art. 1 a fost mobilizată „întreaga armată de uscat, aer și marină”⁶ începând din noaptea de 21/22 iunie 1941, la orele 24⁷.

Regimentul 6 Artilerie Călăreață din subordinea Brigăzii 9 Cavalerie a consemnat la 2 iunie 1941 în jurnalul de operații (J.O.). Conform ordinelor superioare, Divizionul mobilizează efectivele P. (artii) A (ctive) transformându-se în regiment pe două Divizioane, fiecare a două baterii. Mobilizarea P.A. a decurs în cea mai perfectă ordine, oamenii și rechizițiile – chemați telegrafic – începând să afluiască chiar din prima zi. Până în ziua de 8 iulie mobilizarea a fost complet terminată, dată la care regimentul avea realizate efectivele de mai jos;

Ofițeri 27, trupa 708, cai 804, trăsurii 71, tunuri 16, art. portativ 4 P.M., 704 carabine⁸.

Regimentul 3 Roșiori din compunerea Brigăzii 9 cavalerie aflat în garnizoana Buziaș a luat de asemenea măsurile necesare.

„La data de 3 iulie 1941, în conformitate cu ordinul Marelui Cartier General nr. 6300/941, transmis cu al Brigăzii) 9 Cavalerie nr. 2839/A din 3 iulie 1941, regimentul mobilizează și stă gata de plecare pentru ziua de 9 iulie 1941⁹.

În ziua de 11 iulie 1941, regimentul 6 Artilerie Călăreață a consemnat că „prin Brigada 9 Cavalerie sosește ordinul ca regimentul să mobilizeze și părțile complimentare. În seara zilei de 17 iulie, regimentul mobilizat cu efectivele totale cuprindea: ofițeri 38, trupă 1005, cai 1148, trăsurii 108, tunuri 16, Art. portativ; 4 Puști Mitraliere, 792 carabine¹⁰.

Regimentul 6 Artilerie Călăreață, comandat de Lt. Colonel Neferu Dumitru, potrivit planului de transport primit de la Brigada 9 Cavalerie cu ordinul nr. 3319 din 19 VII 1941, „începe transporturile de concentrare. Transportul regimentului urmează a se face în 6 garnituri. Prima garnitură pleacă din Timișoara la 22 iunie ora 5,30. Ultima garnitură urmează a pleca din Timișoara la 24 iulie, ora 5,30. Stația de debarcare pentru toate unitățile Tutova” (...) ¹¹.

Regimentul 3 Roșiori începe imbarcarea la 22 iulie 1941 cu primul eșalon în stația Buziaș, cu destinația stația de debarcare Zorileni¹². În aceeași zi (22 iulie 1941) la ora 5,59, Regimentul 3 Roșiori a plecat din Buziaș în 7 transporturi.

La 25 iulie 1941, R.6 Art. „Călăreată începe să sosească și să debarce în gara Tutova (...)” Transportul pe calea ferată s-a făcut conform planului de transport fără nici un incident. După debarcare, regimentul bivouachează cu Grupul de comandă și Divizionul I în satul Crivești, iar cu Divizionul II în satul General Dragalina. Atât pe timpul transportului cât și în zona de concentrare, trupa a avut hrană caldă¹³.

În ziua de 27 iulie 1941, conform Ordinului de operații nr.1 al Brigăzii 9 Cavalerie primit în ziua de 27 iulie 1941, ora 12, regimentul urmează a se deplasa în zona Cimislia. Deplasarea se face în 3 etape¹⁴.

„Regimentul 3 Roșiori (având denumirea codificată de Alba-Iulia), aflat în compunerea Brigăzii 9 Cavalerie (Comandamentul Mureș) s-a deplasat la 28 iulie 1941 pe direcția Bogdănești-Falciu – șoseaua cu cota 120 - Hănăsenii Noi-Filipeni-Românești-Sărata Nouă¹⁵. În ziua de 29 iulie 1941 Regimentul 3 Roșiori a trecut Prutul în Basarabia¹⁶.

În ziua de 12 august 1941, R. 6 Art. Călăreată a consemnat în J.O. că la ora 15,15 „se primește Ordinul de operații nr. 14 al Brigăzii 9 Cavalerie pe baza căruia regimentul urmează a se deplasa la Polejnaia în Ucraina. Unitatea s-a pus în marș la ora 17 pe itinerariul Budești-Vadul lui Vodă, podul de vase peste Nistru de la Vadul lui Vodă – Cosnița – Grigoriopol – Kassel – Mihalovca” (...) ¹⁷.

Brigada 9 Cavalerie a fost introdusă în noaptea de 23 spre 24 august 1941 „pe frontul de la Odessa, între limanurile Bil Adjalik și Mol Adjalik” pentru a înlocui Brigada 1 Cavalerie, precum și un detașament din Divizia 15 infanterie¹⁸. Brigada a atacat manevrând mereu cu trupele de la flancul stâng, la SE de Dufinka.

În ziua de 26 august 1941, a ocupat satul Stara Dufinka, după care a primit ordin să se regrupeze într-o altă poziție pe litoralul de V a limanului Bol Adjalik în lungul crestei situate la S de Alexandrovka¹⁹.

După ce a efectuat un marș istovitor „Regimul 3 Roșiori a atacat la 27 aug. la S de valea Krutaia, desfășurând lupte crâncene la baionetă după ce fusese hărțuit de aviația inamică”²⁰.

În luptele în care au fost angajate în perioada 23-30 aug. 1941, Brigada 9 cavalerie a avut pierderi cifrate la 57% la ofițeri, 34% la subofițeri și 55 % la trupă.²¹

În ziua de 22 sept. 1941, Brigada 9 Cavalerie întărită a primit misiune de apărare într-un sector precizat²². La 27 septembrie 1941 Brigada 9 Cavalerie a fost înlocuită în sectorul de apărare încredințat de Divizia 11 Infanterie²³. „Începând cu 2 oct. 1941 a fost dizlocată pentru pază și ordine în județele Moghilev, Tulcin și Iampol”²⁴. La data de 15 martie 1942, „a fost reorganizată și transformată în divizia 9 Cavalerie”²⁵. Marea unitate a avut în compunere regimentele 3 și 5 de Roșiori, 13 Călărași, și 6 Artilerie Călăreată. În iulie 1942 efectivele au fost „153 ofițeri, 215 subofițeri și 1369 trupă”²⁶.

D.9 Cav. a avut la comandă „generalul Traian Cocărescu (15-25 martie 1942), colonelul Mihail Kiriacescu (25 martie 1942-10 mai 1943), în perioada 16 dec. 1942-7 martie 1943, când a fost plecat în concediu, funcția a fost girată de colonelul Grigore Negoescu generalul Dumitru Popescu (10 mai 1943-31 oct. 1944); în perioada 25 ian-20 martie 1944, când a fost în concediu, funcția a fost girată de colonelul Haralambie Boswie”²⁷.

În primăvara anului 1942, Divizia 9 Cavalerie s-a aflat în Transnistria cu misiune de siguranță²⁸.

„Începând cu 5 mai, s-a deplasat în zona Tulcin, Obodovka, Cecelnik, Oligopol, unde a executat o intensă pregătire de luptă. În vederea introducerii în luptă, a fost dislocată pe litoralul mării de Azor/la E de Sirokinski (1 aug. 1942), apoi a trecut la S de Don (7 aug.) intrând în subordinea Corpului de Cavalerie (16 aug). În zilele de 20 și 21 aug. a forțat canalul Kurka și a cucerit Krasnii Oktiabri. Înaintând pe direcția Krimskaaia – Moldovenskoie – Minovka, a ocupat Gostagoevskaaia (30 aug) și a intrat a doua zi în Anapa”²⁹.

În ziua de 31 august 1942 în J.O al regimentului 3 Roșiori s-a consemnat; „În cursul nopții, regimentul conform ord. N. 64 al Div. 9 Cav. ocupă înălțimile S.E satul Mavrenco și în zorii zilei constatându-se retragerea inamicului, debusează după aceste înălțimi pe două coloane. Inamicul pus în derută se retrage în grabă pe înălțimile sud – Anapskata, de unde desmesticindu-se deschise un foc intens asupra pantelor coborânde, însă era prea târziu, deoarece regimentul ocupase în întregime satul Anapskaia, căci prin înaintarea călare viguroasă, surprinsese podul pătrunzând în acea localitate.

Conform ordinului un divizion întărit este dirijat spre Anapa pentru ocuparea și curățirea acestui port. Un escadron este dirijat pentru ocuparea satului Schrupssek și înălțimile sud-Anapskaia, acțiunea lui fiind prelungită cu acțiunea ultimului escadron de care dispunea regimentul. Această zi a fost cea mai critică întrucât regimentul cu patru escadroane ocupă portul Anapa, satul Anapskaia, satul Dasu – Srech în înălțimile sud acestor localități, nedispunând de alte rezerve și neputând conta pe sprijinul altor unități din cauza interdicției de artilerie inamică la pod și a terenului mocirlos la nord de Anapskaia.

În urma acestor acțiuni eroice D-1 cdt. de Divizie comunica că va propune drapelul regimentului la Ordinul „Mihai Viteazul”. Regimentul are următoarele pierderi: 1 ofițer rănit – cpt. Bucșa Miron, 2 morți trupă, 2 răniți trupă” (...) ³⁰.

D. 9 Cav. a fost dispusă, cu misiune de apărare, „într-un sector de 30 km pe țărmul Mării Negre între Navorossisk și valea Ssuko”³¹.

La 28 sept. 1942, R. 6 Art. Călăreață a consemnat că „se continua cu organizarea amplasamentelor, a lucrărilor de organizare a terenului și se fac pregătiri în vederea unei iernări prin construirea de bordeie semiingropate”³².

În perioada ce a urmat au fost respinse de forțele D. 9 Cav. toate atacurile executate de inamic³³.

În vederea consolidării frontului, la ordinul Corpului de Cavalerie Român D. 9 Cav. a atacat și „a ocupat înălțimile Bergrucken Pschaf (22-24 oct. 1942), satul Makaret (4 oct) și Berg Lambina (8-9 nov.). Contraatacând, inamicul a ocupat, două zile mai târziu, înălțimea Berg Lambina. Prin lupte zilnice, divizia a reușit să o reocupe la 19 nov. situația stabilizându-se până la declanșarea ofensivei sovietice, la începutul anului 1943. În acel moment, divizia ocupa un sector de front de peste 40 km în Caucazul de V, barând pătrunderea spre Krasnodar prin defileul format de râurile Schebsch și Afips”³⁴.

Reține atenția Ordinul de zi No. 108 din 8 noiembrie 1942 dat de Comandantul Diviziei 9 Cavalerie, colonel M. Kiriacescu. (extrase).

„Eroi ai Diviziei 9 Cavalerie

După luptele glorioase de la Kurka, Penissuoa Taman, Moldovanskoie, Wau, Gostagaiewskaia și Anapa unde ați repurtat succese atât de strălucite ce au avut răsunet chiar și peste frontierele țării. Apoi pe țărmul Mării Negre între S.W. Noworosisk și Valea Ssuico, unde cu piepturile voastre de oțel ați oprit toate atacurile inamice de pe mare și din spate;

Astăzi voi ați încheiat prin grele lupte duse într-un teren atât de anevoios, seria victoriilor Div. 9 Cav. din vara și toamna anului 1942. Luptele duse pentru ocuparea înălțimilor Bergrucken – Pschof cu o dezvoltare de 14 Km precum și acelea pentru cucerirea crestei Berg cu o lungime de 9 km au făcut să închidă cununa de lauri ce ați câștigat pe câmpiile și munții Caucazului (...)”. „Pentru strălucitele fapte de arme repurtate de voi, aduc calda mea recunoștință și citez prin ordin de zi pe divizie, comandanții, subofițerii și trupa Reg. 3 R., Reg 9 C. Reg. 13 C., Reg. (A.C., Esc. 6 Tr., Es. 6 Pi., Es. 6A.C., Es. 6 Me., Es. 6 Ar., Es. A.A.” (...)”³⁵.

În ziua de 16 ianuarie 1943 „inamicul a atacat pe tot frontul D. 9 Cav., a străpuns poziția de la Berg Lambina (în sectorul Regimentului 3 Roșiori) și la Stavropolskaia (divizionul 2 din regimentul 9 Călărași). După patru zile de lupte pe creasta Bergrucken Pschaf, regimentul 13 Călărași a reușit să rupă cercul încercuirii (19 ian) și să se îndrepte spre Novo Dimitrievka, unde a reluat a doua zi, lupta împotriva inamicului”³⁶ în sectorul atribuit.

În intervalul 20 ianuarie-12 februarie 1943, D: 9 Cav., „a respins atacurile trupelor sovietice asupra localităților Novo Dimitrievka (regimentul 13 Călărași) a cucerit Trusckenik (Regimentul 9 Călărași), a păstrat Smolenskaia (Divizionul I din regimentul 9 Călărași și a reocupat vechea poziție din regiunea Berg Lambina (Regimentul 3 Roșiori)”³⁷.

În zilele de 21 și 22 ianuarie 1943, subunități din R.3 Roșiori au fost angajate în lupte înverșunate ca urmare a unor atacuri executate de importante forțe inamice, ca o continuare a confruntărilor ce au avut loc între 16-20 ianuarie 1943³⁸.

În luptele din ziua de 22 ianuarie 1943, a căzut la datoria Slt. Friebeľ Aurelian din regimentul 3 Roșiori, pentru faptele de arme săvârșite fiindu-i conferit ordinul militar „Mihai Viteazul” clasa a III-a Post Mortem³⁹.

După data de 12 februarie 1943, Div. 9 Cav. „s-a repliat în zona Iľskaia, Tabacinski, intrând (17 febr.) în noua poziție din capul de pod Kuban, între limanul Bugaz și valea Zıbsnovo, pe care păstrat-o până la 23 sept. 1943. În această perioadă a luptat aproape zilnici sub bombardamentele aeriene executate de inamic și a respins numeroase contraatacuri ale acestuia⁴⁰.

În ziua de 23 sept. 1943, D. 9 Cav. „a intrat în dispozitivul ordonat în cadrul operației Brunhild”. A dat lupte grele în zilele de 24 și 25 sept. 1943⁴¹.

În seara zilei de 25 septembrie 1943, unitățile au primit ordin de a rupe lupta și de a se regrupa într-o zonă ordonată, de unde au fost dirijate, la 26 sept. 1943, spre Taman și Fiserei, „pe fracțiuni în vederea transbordării în Crimeea. Ultimul clement a trecut strâmtoarea Kerci la 28 sept. ora 7⁴².

Pe măsura trecerii în Crimeea, forțele D. 9 Cav. s-au grupat la Saraimin și s-au deplasat până în partea de V. a Crimeei unde au ajuns la 20 oct. 1943. Au primit misiunea de a apăra litoralul „între S. Evpatoria, Karadgea, Ak – Metschet, Bakal krisil-Bai, pe un front de circa 260 km (în cadrul Grupării „Konrad”⁴³.

În ziua de 22 decembrie 1943, R. 13 Călărași a consemnat: „activitate de arti(lerie) a inamicului a fost destul de intensă, cu toate că vizibilitatea a fost destul de redusă. Mai multe porțiuni din sectorul Reg-tului (regimentului) au fost bătute cu focuri de art. grea și ușoară. Timpul după îngheț a devenit ploios și cu ceață densă.

Ca dar de Crăciun s-a primit pentru fiecare ostaș ½ kg rom tip militar, 100 țigări Stary-Krim, una cutie compot, un cozonac, bomboane, 100 gr. ciocolată, una cutie biscuiți, un săpun de față. Am mai fost anunțați că vom primi și alte daruri⁴⁴.

În J.O. al unității s-a consemnat că „ziua de 27 ian. 1944 a fost pentru Reg-tul (regimentul) 13 Călărași o zi de crâncene lupte, cu pierderi foarte mari în oameni și armament”. (...) ⁴⁵.

Luptele care au avut loc în Crimeea în primele patru luni ale anului 1944 au solicitat în pronunțată măsură trupele noastre aflate în zonă⁴⁶.

În jurnalul de operații (J. O.) al D. 9 Cav. s-a consemnat la 3 II 1944 „activitatea în sector, între ora 13,30 și 15,40 portul Ak-Mestchel a fost atacat în 4 rânduri de aviația inamică. Formațiuni de 4-11 bombardiere inamice au aruncat cca. 50 bombe. Echipajele de pe vase au avut 5 răniți ușor. Pagube nu s-au produs” (...). La 4 II din raportul primit de R. 3 Roșiori a rezultat că „în primele zile ale lunii

s-au făcut diferite observații din care se putea conchide că inamicul pregătește un atac asupra frontului de sud în capul de pod Ssiwasch. De asemenea a intensificat tragerile de aruncătoare, ale tunurilor A.C. și Arti(leriei), care în sectorul R. 3 R. a fost deosebit de violent în regiunea cotei 16,6 apărată de Efc. 3 și 4.

În dimineața zilei de 4 II, linia de luptă a regimentului a fost atacată de aviația inamică cu arme de bord iar către ora 13,15 artileria grea inamică a executat trageri de neutralizare asupra poziției și P.C. R. 3 R. Către ora 15 inamicul a dezlănțuit un foc foarte puternic de pregătirea atacului”i. (...). Acest atac a fost oprit”⁴⁷.

În ziua de 10 I 1944 s-a constatat în sector o activitate a aviației de vânătoare și recunoaștere inamică în zona Ak-Melschel și Yaryl-Galsch. Atacul cu arme de bord nu a produs pierderi” (...)⁴⁸.

La 28 II 1944 D. 9 Cav. A menționat că în cursul zilei a avut loc activitate aeriană inamică de recunoaștere și vânătoare în peninsula Karadsna (...)”⁴⁹.

Divizia 9 Cav. St. M. Bir 3 Nr. 33470 – P.C. Frerdorf a consemnat la 31 III 1944, Ordinul special nr. 34 pentru R 9 C., a menționat (extras); „Din ultimele informațiuni asupra inamicului rezultă că un atac în forță pt. cucerirea Crimeei este iminent, concomitent cu un atac pe uscat, în strâmtoarea Pericop și capul de pod Ssivasch, inamicul va încerca cu siguranță debarcări de trupe pe coasta de NV a Crimeii” (...)⁵⁰.

În ziua de 1 aprilie 1944 se primește ord. Gr. Conrad Nr. 2/1944 secret, prin care se prevăd o serie de modificări în dispozitivul Grupării (...)”⁵¹.

La 6 aprilie 1944, în cursul nopții, R. 3 R. a fost schimbat din capul de pod Ssivasch și pus în marș în noul sector. Starea vremii bună. Comunicațiile greu practicabile.⁵²

În ziua de 7 aprilie 1944 „R.3 R. sosește în noul sector și urmează să intre în dispozitiv înlocuind R.20 I Slovac în cursul nopții. În timpul marșului a fost atacat de 2 ori de aviația inamică, fără a avea pierderi (...)”⁵³.

La 8 aprilie 1944 „D-l general Cdt. însoțit de Șeful de Stat Major inspectează sectorul R. 3 R. și R 13 C în special pentru a se stabili dispozitivul R. 3 R. și legătura între regimentul 3 Roșiori și regimentul 13 Călărași. Se aduc modificări vechiului dispozitiv și lucrărilor lăsate de Regimentul 20 Infanterie slovac. Se perfectează legăturile telefonice cu R. 3 R. Unitățile au stat în alarmă gradul I din cauza evenimentelor de la Pericop. Starea vremii: noros. Comunicațiile; practicabile”⁵⁴.

S-a menționat că „la 10 apr. 1944, după ce trupele sovietice au străpuns frontul în zona Perekop Divizia 9 Cavalerie s-a replit în condiții foarte grele, la ordinul comandamentului german, în capul de pod de la Sevastopol”⁵⁵.

R.3 R a menționat în ziua de 10 aprilie 1944 că la „Perekop, conform ordinului primit încep pregătirile pentru retragerea din sector. Întrăm sub comanda Diviziei 50 Infanterie Germ (...)”⁵⁶. În aceeași zi, R. 13 C., a menționat „câte orele 14, regimentul primește ordin pentru o deplasare în vederea unei regrupări spre sud. Escadronul 4 rămâne pe vechea poziție intrând în subordinea Regimentului 3 Roșiori” (...)”⁵⁷.

La 11 aprilie 1944, R. 3 R., a menționat că „în cursul nopții regimentul executa retragerea din sector și se pune în marș pe două coloane cu direcția generală „Sud”⁵⁸. În ziua de 14 aprilie 1944 R. 3 R., după un obositor marș de noapte și zi, regimentul ajunge în cetatea Sevastopolului (...)”⁵⁹.

În ziua de 15 aprilie 1944, „din cauza bombardamentului artileriei grea inamică regimentul (R.3R) coboară în valea Cukerman”⁶⁰.

În zilele de 18-21 aprilie 1944 a avut loc o „intensă activitate de artilerie și aviație inamică”⁶¹.

S-a menționat că „începând cu 17 aprilie 1944 D. 9 Ccav. a fost evacuată în țară, în 8 loturi, eșalonul de comandament sosind cu avionul pe aerodromul din Mamaia la 28 aprilie ora 5,20”⁶².

Retragerea din Crimeia a unităților D. 9 Cav. s-a făcut în condiții extrem de dificile.

D. 9 Cav. a consemnat la data de 15 aprilie 1944; „În cursul nopții de 14/15 IV 1944, vie activitate aeriană inamică, care durează toată noaptea. În dimineața zilei, un atac aerian inamic executat cu cca. 60 avioane se soldează cu 10 avioane doborâte de aviația de vânătoare și aviația proprie. Cu începere de la ora 6 unitățile D. 9 C., se reorganizează în conf. cu ord. Corpului de cavalerie Nr. 30152/14 IV 1944 în unități luptătoare compuse din efective dotate cu armamentul disponibil și unități de alarmă rezultate din restul efectivelor neluptătoare dotate numai cu armamentul individual și grenade” (...)”⁶³.

La 16 aprilie 1944 D. 9 Cav. a consemnat: „Prima zi de Paști. D-l general comandant al D. 9 C. trece pe la fiecare unitate stând de vorbă cu ostașii și urându-le creștinescul „Christos a înviat!” (...)”⁶⁴.

La 20 aprilie 1944 „în cursul dimineții activitatea aviației și artileriei inamice este redusă. Însă cu începere de la ora 12, în special art. grea inamică, acționează foarte puternic” (...)”⁶⁵.

R.13 C. A consemnat la 20 aprilie 1944 că în urma ordinului telefonic al Diviziei, pleacă primul transport de oameni în țară; un ofițer, 1 subofițer și 14 trupa (...)”⁶⁶.

La 21 Aprilie 1944, R. 13 C., „formează un Divizion compus din 2 Escadroane de luptători, puse sub comanda maiorului Spartali Ioan. Escadronul I fiind comandat de căpitanul Gheorghișor Marin iar Escadronul 2 de căpitan Răducănescu Ioan”.

„Acest Divizion împreună cu alte 2 Divizioane de la regimentul 9 Călărași și Regimentul 3 Roșiori intră sub comanda Lt. Colonel Bărcăcescu rămânând ca unitate luptătoare în capul de pod Sevastopol. Surplusul de oameni se formează pe grupe începând evacuarea. Astfel în ziua de 21 aprilie 1944 pleacă eşalonul condus de maiorul Cărare Nădejde compus din 5 ofițeri, 9 subofițeri și 206 trupă”⁶⁷.

La 22 aprilie 1944 R. 13 C., a menționat că „Escadroanele se găsesc încă în șanțul A.C. Activitatea aviației inamice a fost foarte puternică. Artileria grea inamică a tras în sectorul regimentului. Am avut un rănit la Escadronul 3”⁶⁸.

În ziua de 23 aprilie 1944, „Eşalonul maior Petica se deplasează la port fiind compus din 7 ofițeri, 12 subofițeri și 162 trupă. Nu se îmbarcă, urmând ca a doua zi să se efectueze îmbarcarea. S-a îmbarcat primul eşalon condus de maior Cărare N. pe vasul Danubius.”⁶⁹.

La 23 aprilie 1944 D. 9 Cavalerie a consemnat „în cursul dimineții activitate aeriană puternică” (...) ⁷⁰.

În ziua de 25 aprilie 1944 R. 6 Art. Călăreata a consemnat (...) „După ce în prealabil s-a lansat un val de ceață artificială la ieșirea din golf, la ieșirea din port la ora 19,10 vaporul în cadrul unui convoi de 10 vase de transport și 6 vase de protecție a părăsit portul Sevastopolului cu destinația Constanța. Întreaga noapte călătoria a decurs fără incidente”⁷¹.

La 24 aprilie 1944 „Eşalonul maior Petica se îmbarca pe șleपुरi germane părăsind portul la ora 20”⁷².

În ziua de 24 aprilie 1944 la ora 6, la o distanță de 160 km de Sevastopol și-a făcut apariția un avion de recunoaștere rus, care după câteva tururi în jurul convoiului a dispărut. La ora 8,50 trei bombardiere ruse atacă convoiul în special vasul Danubius care fiind cel mai mare din convoi atrage atenția. Se lansează bombe care cad în apă la 10 m de vapor. Toată ziua convoiul a fost însoțit numai de hidroavioane și avioane cu misiunea antiaeriană. La orele 10,15-12 bombardiere inamice însoțite de 5 avioane de vânătoare atacă din nou convoiul. Șase bombardiere atacă vasul Danubius iar celelalte restul vaselor din convoi. Cele șase bombardiere ce atacau vaporul Danubius au fost despărțite de un bombardier german care cu mult curaj a intrat în mijlocul lor mitraliindu-le. Această intervenție fericită a făcut ca bombele lansate să nu lovească vasul în plin ci căzând alături de vas, să-i producă la pupa pe ambele părți câte o spărtură cu diametrul de 60 cm, precum și mai multe spărturi mici, toate însă deasupra liniei de plutire, astfel că în vas nu a intrat decât apa provocată de valuri. S-a produs o panică în rândurile trupe care se găsea pe vapor (1680 soldați) din care grație intervenției oportune a ofițerului s-a potolit imediat.

Cu această ocazie au fost răniți 3 soldați din regimentul 3 Roșiori care au fost evacuați cu 2 hidroavioane germane sosite după o oră de la Constanța în urma raportului telegrafic al Comandantului de vas.

Spărturile au fost reparate provizoriu de personalul vasului, care a reacționat prompt. Tot timpul pompele au funcționat scoțând apa ce încă pătrundea prin spărturile mici ale vasului.

La ora 17 apărând un avion de recunoaștere rus ne-am așteptat din moment în moment să fim iarăși atacați, dar acest atac nu s-a mai produs. La ora 19 am trecut prin barajul de mine românesc sosind în portul Constanța la orele 23,30.

Vaporul Danubius a fost ancorat lângă vaporul Romanica, toți ofițerii, subofițerii și trupa rămânând noaptea pe vapor" (...) ⁷³

La 25 aprilie 1944, R. 13 Călărași a consemnat; „În cursul zilei și serii 25 eșalonul Maior Carare și Maior Petica au ajuns în portul Constanța.

Traversând marea, eșalonul Maior Carare a fost atacat de 2 ori de aviația inamică. Vasul Danubius în care se aflau o parte din oamenii eșalonului a fost avariat însă și-a putut continua drumul spre Constanța.

În timpul atacului am avut un om rănit de la Escadronul Armament Greu, care a fost imediat evacuat la spital cu un hidroavion.

Ajunse la Constanța, eșaloanele au fost îndrumate în zona de reorganizare a Diviziei în comuna Straja.

Marșul a fost executat pe jos din portul Constanța la comuna Staja" ⁷⁴.

În J.O. al D. 9 Cav. s-a menționat în ziua de 25 IV 1944; „În cursul dimineții activitate aeriană redusă. Tragerile cu artilerie grea continuă" (...) ⁷⁵. La 28 IV 1944 s-a consemnat: „la ora 3,25 avionul cu St. M. al D. 9 c., decolează cu destinația Constanța și aterizează fără incident la ora 5,25 pe aerodromul Mamaia" (...) ⁷⁶.

La 28 IV 1944: (...) „din Raportul maiorului Davidescu se constată că toate eșaloanele imbarcate la Sevastopol până în ziua de 26 IV c. exclusiv au sosit la Constanța cu excepția lotului de 100 oameni ce au plecat cu avionul sub comanda Int. Săndulescu care a aterizat la Galați și a fost îndrumat prin organizațiile de îndrumare locale.

Convoaiele au fost atacate de aviația inamică suferind mici pierderi.

Totalul efectivelor sosite la Constanța este de 2683 oameni aflați în zona de grupare a Diviziei 9 Cavalerie (...).

În seara zilei la ora 22 a sosit în portul Constanța și lotul de 350 oameni plecați de la Sevastopol în ziua de 26 IV c. sub comanda Lt. Col Grunau (...) ⁷⁷.

În zilele de 1 și 2 mai 1944 a avut loc inspecția comandantului cetății Sevastopol, col. Hammer. „Vedete inamice rapide semnalate în larg" ⁷⁸. Între 5-7 mai 1944 R. 3 R., a consemnat „activitatea de aviație inamică" ⁷⁹.

La 8 mai 1944 „cade orașul Sevastopol și astfel frontul se apropie mult. Regimentul intră sub ordinele Diviziei 1 Munte”⁸⁰. În ziua de 10 mai 1944 s-a consemnat „intensă activitate de aviație și artilerie de toate calibrele”⁸¹.

La 12 mai 1944 „sa executat transport pe mare, ajungând în seara zilei de 12, ora 23,30 cu un vapor la Constanța iar 2 au fost dirijate prin radio din Corp, spre Sulina”⁸².

6. Reține atenția faptul că la 29 aprilie 1944, comandantul D 9 Cav. precum și ceilalți comandanți de M.U. „sosiți din Crimeea au fost convocați la București de Dl Mareșal Antonescu în care scop au plecat cu avionul în dimineața zilei la ora 7” (...).

Cu această ocazie s-a raportat situația Marilor Unități respective. De semnalat faptul că trupe din subordinea D. 9 cav. se mai aflau la aceea dată în Crimeea angajate în misiuni operative (ex. R. 3 R.) (...)⁸³.

A urmat deplasarea unităților spre garnizoanele de reședință⁸⁴.

Investigarea principalelor activități militare efectuate de Brigada / Divizia 9 Cavalerie în cel de-al doilea război mondial, campania din est, pune în evidență unele aspecte nu lipsite de interes pentru istoriografia noastră militară.

Astfel:

7.1. Drumul de luptă străbătut de această M.U. a fost extins în spațiu și în timp.

7.2. Pierderile umane și materiale suferite de unități au fost importante diminuând pronunțat capacitatea combativă a unităților.

7.3. Regimentele precum și subunitățile din compunerea acestora au îndeplinit o varietate de misiuni în diferite condiții de teren.

7.4. Efectuarea unor structurări cu forțe în beneficiul altor unități au impus eforturi suplimentare..

7.5. Retragerea din Crimeea din aprilie 1944 a fost dramatică și a dezorganizat în mare măsură unitățile.

7.6. Consemnările din Jurnalele de operații ale D. 9 Cav. precum și a regimentelor din subordine sunt extrem de concise și nu fac detalieri asupra pierderilor suferite pe zile în luna aprilie 1944 precum și dispunerea subunităților în diversele poziții.

7.7. Nu se fac referiri în J.O. referitor la militarii care eventual ar fi fost lăsați în detașamentele de sacrificiu din Crimeea în urma evacuării.

Prezentarea chiar rezumativă a principalelor activități pe care le-a efectuat Brigada / Divizia 9 Cavalerie în cel de-al doilea război mondial, campania dramatică din Est, apare necesară pentru a se cunoaște, chiar cu o întârziere de câteva decenii, a eforturilor precum și importanțelor sacrificii pe care această M.U. le-a înregistrat în timpul numeroaselor confruntări.

NOTE

- ¹ Colonel dr. Alexandru Dușu, *Între Wehrmacht și Armata Roșie. Relații de comandament romano-germane și romano-sovietice 1941-1945*, Editura Enciclopedică, București, 2000;
- Liddell Hart, *Istoria celui de-al doilea Război Mondial / History of the second World War*. Copyright, Lady Liddell Hart, 1970 / Vol. I, II Ed, Orizonturi, Ed. Lider, București.
- Franz Halder, *Jurnal (1939-1942)*, Editura Elit (f.a.) Iași.
- General locotenent (r) dr. Traian Dafinescu, Colonel (r) Ion Boata, *Istoria Serviciilor logistice ale Armatei Române*, Ed. Militară, București, 1990
- Colonel I. Scafes, Horia Vl., Șerbănescu, Ioan I. Scafes, Cornel Andonie, Ioan Dănilă, Romeo Avram, *Armata Română, 1941-1945*, Editura RAI, București, 1996;
- Asociația Națională a Veteranilor de Război, *Veteranii pe drumul onoarei și jertfei, de la Nistru la Marea de Azov, iulie 1941 – iulie 1942*
- Colective de coordonate, redactori și colaboratori. Mărturii, episoade și documente privind acțiunile armatei române de la Nistru la Marea de Azov, la Odessa, în Crimeea și la sud de Harkov, Editura „Vasile Cârlova”, București, 1997;
- Colonel dr. Alexandru Dușu, Florica Dobre, Colonel (r) dr. Leonida Loghin. *Armata română în al doilea război mondial (1941-1945)*. Dicționar Enciclopedic, Editura Enciclopedică, București, 1999;
- Adrian Pandea, Eftimie Ardeleanu, *Românii în Crimeea 1940-1944*, Editura militară, București, 1995
- Muhai Vasile Ozunu, Petre Otu, *Înfrânți și uitați. Românii în Bătălia de la Stalingrad*. Editura Ion Cristoiu S.A., București, 1999
- Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, *Românii la Stalingrad*, Apud. M.V. OZUNU, P. OTU, op. cit, p.24, Constantin I. Kiritescu, *România în al doilea război mondial, vol. I și vol. II.*, Univers Enciclopedic, București, 1996;
- Armata Română în al doilea război mondial*, Romanian army in World War II, Editura Meridiana, București, 1995;
- Asociația națională a veteranilor de război, *Veteranii pe drumul onoarei și jertfei, de la Stalingrad la Bătălia Moldovei*, August 1942 – august 1944, București, Editura „Vasile Cârlova”, 1997; Colonel Vicențiu Cojan, *Întrebuințarea eșalonului doi în luptă*, Editura Militară, București, 1998;
- Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *Istoria românilor*, Editura Enciclopedică, București, 1998, p. 448;
- Vlad Georgescu, *Istoria românilor de la origini până în zilele noastre*, Ed. Humanitas, București, 1992, p. 232;
- Gheorghe Barbul, *Memorial Antonescu. Al treilea om al Axei*, Institutul European Iași, 1992, p.74.
- ² *Istoria Cavaleriei române*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1998.
- ³ Ministerul Apărării Naționale, Statul Major General, Arhivele Militare Române (în continuare; M. Ap. N., S.M.G., A.M.R.), fond 561, dos. nr.11
- ⁴ Colonel dr. Alexandru Dușu, Florica Dobre, Colonel (r) dr. Leonida Loghin, op. cit., p. 64
- ⁵ *Ibidem*
- ⁶ Monitorul Oficial (în continuare M.O.), Partea I (P. I). Anul CIX, nr. 145 din 22 iunie 1941, p. 3594
- ⁷ *Ibidem*
- ⁸ M. Ap. N., S.M.G., A.M.R., fond 1278, dos. nr. 1, f.23
- ⁹ *Ibidem*, fond 1143, dos. nr.4, f. 3
- ¹⁰ *Ibidem*, fond 1278, dos. nr.1, f. 23
- ¹¹ *Ibidem*, f. 23-24
- ¹² *Ibidem*, fond 1143, dos. nr.4,f.7;
- Valeriu, A. Giuran, *Momente din activitatea regimentului 3 Roșiori în cel de-al doilea război mondial, campania din est în perioada iunie-iulie 1942*, în *Analele Banatului*, seria nouă. Arheologie-istorie, III (Muzeul Banatului, Timișoara), Editura Museion, București, 1994, p. 420-421.
- ¹³ *Ibidem*, fond 1278, dos. nr. 1, f. 25
- ¹⁴ *Ibidem*

15. Valeriu A. Giuran, *op. cit.*, p. 401
16. *Ibidem*
17. M. Ap. N., S.M.G., A.M.R., *fond 1278*, dos. nr.1, f. 26
18. Alexandru Duțu, Fl. Dobre, L. Loghin, *op. cit.*, p. 64
19. *Ibidem*
20. *Ibidem*
21. *Ibidem*
22. *Ibidem*
23. *Ibidem*
24. *Ibidem*
25. *Ibidem*
26. *Ibidem*, p.153
27. *Ibidem*
28. *Ibidem*
29. *Ibidem*
30. M.Ap. N., S.M.G., A. M. R., *fond 1143*, dos. nr. 5, f. 48-49
31. *Dicționar enciclopedic*, p. 154
32. M. Ap. N., S.M.G., A.M.R., *fond 1278*, dos. nr. 1, f. 91
33. *Dicționar Enciclopedic*, p. 154
34. *Ibidem*
35. M. Ap. N., S.M.G., A. M. R., *fond 1278*, dos. nr. 1, f. 105-106
36. *Dicționar Enciclopedic*, p. 154
37. *Ibidem*
38. M. Ap. N., S.M.G., A. M. R., *fond 1143*, dos. nr. 5, f. 69-75
39. *Ibidem*, f. 74-75
40. *Dicționar Enciclopedic*, p. 154
41. *Ibidem*
42. *Ibidem*
43. *Ibidem*
44. M. Ap. N., S.M.G., A.M.R., *fond 1140*, dos. nr. 4, f. 78
45. *Ibidem*, f. 128
46. A. Pandea, E. Ardeleanu, *Românii în Crimeea*
47. M. Ap. N., S.M.G., A.M.R., *fond 561*, dos. nr. 11, f. 10-11
48. *Ibidem*, f. 13
49. *Ibidem*, f.18
50. *Ibidem*, f. 30
51. *Ibidem*, f. 37
52. *Ibidem*, f. 38
53. *Ibidem*
54. *Ibidem*, f. 39
55. *Dicționar Enciclopedic*, p. 154
56. M. Ap. N., S.M.G., A.M.R., *fond 1143*, dos. nr. 5, f. 162
57. *Ibidem*, *fond 1140*, dos. nr. 4, f. 155
58. *Ibidem*, *fond 1143*, dos. nr. 5, f. 162
59. *Ibidem*, f. 163
60. *Ibidem*
61. *Ibidem*
62. *Dicționar Enciclopedic*, p. 154
63. M. Ap. N., S.M.G., A.M.R., *fond 561*, dos. nr. 11, f. 51
64. *Ibidem*, f. 52
65. *Ibidem*, f. 54
66. *Ibidem*, *fond 1140*, dos. nr. 4, f.157
67. *Ibidem*, f. 158
68. *Ibidem*

^{69.} *Ibidem*

^{70.} *Ibidem, fond 561*, dos. nr. 11, f. 55

^{71.} *Ibidem, fond 1128* dos. nr. 1 f. 209 contrapagina (cp)

^{72.} *Ibidem, fond 1140*, dos. nr. 4, f. 158

^{73.} *Ibidem, fond 1278*, dos. nr. 1, f. 209 cp.

^{74.} *Ibidem, fond 1140*, dos. nr. 4, f. 158

^{75.} *Ibidem, fond 561*, dos. nr. 11, f. 55

^{76.} *Ibidem*

^{77.} *Ibidem*, f. 55-58

^{78.} *Ibidem, fond 1143*, dos. nr. 5, f. 164

^{79.} *Ibidem*

^{80.} *Ibidem*

^{81.} *Ibidem*

^{82.} *Ibidem*

^{83.} *Ibidem, fond 561*, dos. nr. 11, f. 58-59

^{84.} *Ibidem, fond 1140*, dos. nr. 4, f. 161-162

DES MOMENTS DE L'ACTIVITÉ MILITAIRE DE LA BRIGADE/ DIVISION 9 CAVALIERE PENDANT LA SECONDE GUERRE MONDIALE, LA CAMPAGNE DE L'EST (1941-1944)

Resumé

On y fait une presentation synthetique et chronologique du trajet parcourru par la Brigade/Division 9 Cavaliere pentnt la deuxiême guerre mondiale, netre la juillet 1941 et mai 1944.